

**П Р И К А З**  
**ЗАКОНА О ИЗМЕНАМА И ДОПУНАМА**  
**ЗАКОНА О ОСНОВАМА СИСТЕМА ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА**  
**(„Службени гласник Републике Србије”, број 129/2021 од 28.12.2021. године)**

Закон о изменама и допунама Закона о основама система образовања и васпитања ("Службени гласник РС", број 129/2021, даље: **Закон**), донела је Народна скупштина Републике Србије, 23.12.2021. године, а ступио је на снагу 05.01.2022. године.

Законом су допуњене и измењене поједине одредбе Закона о основама система образовања и васпитања ("Службени гласник РС", бр. 88/2017, 27/2018-др. закон, 10/2019, 27/2018-др. закони 6/2020, даље: **ЗОСОВ**) којима се уређује:

- остваривање образовања и васпитања;
- заводи и програми образовања и васпитања;
- праћење и напредовање ученика;
- положај органа установе и запослених;
- пријем у радни однос;
- успостављање информационог система за спровођење испита.

**ПРИКАЗ ИЗМЕНА И ДОПУНА**

У даљем тексту даћемо приказ **најважнијих** измена и допуна ЗОСОВ-а.

**Право на бесплатно образовање**

- допуна чл. 4. ст. 2. ЗОСОВ-а

Према ЗОСОВ-у редован ученик јесте лице које је у првом разреду средњег образовања и образовања за рад млађе од 17 година, а ванредан ученик - лице старије од 17 година. Закон даје могућност да се посебним законом може утврдити друга старосна граница за упис у средњу школу и стицање својства редовног ученика.

**Стандарди образовања и васпитања**

- измена и допуна чл. 10. ЗОСОВ-а

Према Закону стандарди образовања и васпитања представљају скуп норми на основу којих се врши процена квалитета у систему образовања и васпитања и то:

- стандарди образовних постигнућа ученика;
- стандарди квалитета рада установе;
- стандарди квалитета уџбеника;
- стандарди компетенција наставника, васпитача и стручних сарадника;
- стандарди компетенција директора;
- стандарди компетенција секретара установе;
- стандарди квалификација.

Новина је: стандардима образовања и васпитања сада су обухваћени и стандарди компетенција секретара установе и стандарди квалификација, као и овлашћење министра просвете, науке и технолошког развоја (даље: **министар**) да пропише стандарде образовања и васпитања.

## Упис ученика у основну школу

- измена чл. 18. ст. 7. ЗОСОВ-а

Према новим одредбама Закона претходну проверу знања приликом уписа ученика у основну школу обавља тим састављен од наставника разредне наставе, односно предметне наставе, педагога и психолога школе уважавајући стандарде образовних постигнућа и ценећи најбољи интерес ученика. Новина је да тим може да има, уместо наставника разредне наставе, односно уз наставника разредне наставе, и наставника предметне наставе.

## Одговорност за упис и редовно похађање наставе

- допуна чл. 22. ст.6. ЗОСОВ-а

Допуњене су обавезе родитеља, односно другог законског заступника, осим тога што је дужан да обезбеди да ученик редовно похађа наставу, дужан је и да обавести школу о разлозима евентуалног изостајања ученика са наставе.

## Трајање предшколског васпитања и образовања

- допуна чл. 24. ЗОСОВ-а

Нови став 3. прописује изузетак да, припремни предшколски програм може, поред васпитача, да остварује и наставник разредне наставе, када због малог броја деце није могуће формирати васпитну групу, већ се деца прикључују ученицима комбинованог одељења.

Овом одредбом ствара се могућност да наставници разредне наставе, за чијим је радом престала потреба, могу бити распоређени на рад у припремну предшколску групу.

## Школска и радна година

- допуна чл. 28. ст. 1. ЗОСОВ-а

Новина коју прописују допуне овог члана односе се на извођење химне Републике Србије, 1. септембра, када почиње, односно којом почиње нова школска година.

## Савети и заводи

- допуна чл. 34. ст. 1. тач. 5) подтач. 2а ЗОСОВ-а

Нова надлежности Националног просветног савета је да даје и мишљење о стандардима компетенција секретара установе.

- измена чл. 41. ст. 1. тач. 2), допуна чл. 42. ст. 1. тач. 6а), измена чл. 45. ЗОСОВ-а

У оквиру Центра за стручно образовање и образовање одраслих обављају се стручни послови који су везани за припрему дела плана и програма наставе и учења средњег стручног образовања и васпитања за образовне профиле и програма завршног испита и стручног дела испита у оквиру стручне матуре, што је новина. Наведени центар, у складу са важећим прописима, не припрема део националног оквира квалификација и листе квалификација, а у његовој надлежности није ни давање мишљења о испуњености стандарда за остваривање програма стручног оспособљавања и обуке (чл. 41.)

Допуњена је улога Центра за професионални развој запослених у образовању, који сада, у оквиру својих стручних послова, припрема и програм испита за секретара установе (чл. 42.).

Завод за вредновање квалитета образовања и васпитања у оквиру Центра за испите, према новим одредбама, обавља послове који су везани за организацију и спровођење свих врста завршних испита у основном и средњем образовању и васпитању. Поред тога, измењеним одредбама омогућава се и ангажовање спољних сарадника кроз радне групе за обављање послова израде, рецензирања, прегледања и оцењивања испитног материјала (чл. 45.).

### **Обезбеђивање квалитета рада установе**

- додавање новог чл. 55а

Значајну новину представља решење којим се уређује могућност оснивања образовно-научног центра у складу са законом којим се уређују јавне службе, а ради обављања послова, подизања квалитета образовних, научних, истраживачких, спортских, омладинских и туристичких пројеката и програма и њихове доступности корисницима.

### **Програми образовања и васпитања**

- измене чл. 56. ст. 4, измене и допуне чл. 60. ст. 2. и 3, допуне чл. 67. ст. 2., ЗОСОВ-а, додавање новог чл. 67а

Суштинска измена је да основна музичка школа, осим програма основног музичког образовања и васпитања, може, изузетно, да остварује и програм средњег музичког образовања и васпитања (чл. 56.).

Измењен је садржај програма наставе и учења у основном и средњем образовању и васпитању и дата законска могућност да Завод за унапређивање образовања и васпитања доноси смерница за прилагођавање програма наставе и учења и смернице за пружање индивидуализоване додатне подршке за ученике са сметњама у развоју и инвалидитетом (чл. 60.).

Допунама се прописује да министар доноси план и програм наставе и учења верске наставе, на усаглашени предлог традиционалних цркава и верских заједница, по прибављеном мишљењу органа надлежног за послове односа са црквама и верским заједницама (чл. 67.).

Новину представља Комисија за верску наставу, коју образује Влада на време од шест година, која треба да прати организовање и остваривање верске наставе (чл. 67а).

### **Праћење и оцењивање ученика**

- измена чл. 72. став 6. ЗОСОВ-а

Број оцена у току полугодишта који је потребан за утврђивање закључне оцене је измењен. Према измењеним одредбама ученик се оцењује:

- у основном образовању и васпитању најмање четири пута у полугодишту;
- у средњем образовању и васпитању најмање и три пута у полугодишту;
- ако је недељни фонд часова обавезног предмета, изборног програма и активности један час - најмање два пута у полугодишту.

### **Индивидуалним образовни план**

- допуна чл. 76. став 14. ЗОСОВ-а

Допуњеним одредбама је прецизирано да се податак да је образовање стечено у складу са ИОП2 - прилагођавање циљева садржаја и начина остваривања програма наставе и учења и исхода образовно-васпитног рада и са ИОП3 - проширивање и

продубљивање садржаја образовно-васпитног рада за ученика са изузетним способностима, уноси у одговарајући део обрасца јавне исправе.

Сходно наведеним допунама може се закључити да се не уноси у јавну исправу податак да је образовање стечено по ИОП1 - прилагођавање начина рада и услова у којима се изводи образовно-васпитни рад, учење језика на коме се одвија образовно-васпитни рад, већ само податак да је образовање стечено по ИОП2 и ИОП3.

### **Приговор на испите којима се завршава ниво образовања**

- додавање новог чл. 82а

Додатим чланом прописује се ново право за ученика основног и средњег образовања и васпитања, његовог родитеља, односно другог законског заступника, да поднесе приговор на привремене резултате завршног испита на крају основног образовања и васпитања, завршног испита у средњем образовању и васпитању, опште, уметничке и стручне матуре.

Приговор се подноси школи у којој је ученик полагао испит, у року од 24 сата од објављивања привремених резултата испита.

О приговору на:

- привремени резултат на завршни испит на крају основног образовања и васпитања;
- општу матуре;
- општеобразовне предмете на стручној и уметничкој матури; одлучује првостепена комисија, односно дугостепена комисија (одлучује о приговору на одлуку првостепенен комисије).

О приговору на привремене резултате:

- стручног испита на стручној матури;
- уметничког наставног предмета на уметничкој матури;
- завршног испита у средњем образовању и васпитању, одлучује комисија у року од 48 сати од истека рока за подношење приговора.

Уколико утврди да је приговор основан комисија која решава по приговору може да исправи број бодова које је ученик остварио на тесту.

Састав, начин образовања и рада комисија уређују се у упутству за организацију и спровођење испита које доноси министар, на основу овлашћења која су прописана одредбама Закона (чл. 24. Закона).

На основу наведених законских одредби може се закључити да:

- 1) за завршни испит на крају основног образовања и васпитања и општу матуру постоји двостепеност у поступку решавања по приговору (одлука другостепене комисије је коначна);
- 2) за завршни испит у средњем образовању и васпитању, уметничку и стручну матуру постоји једностепено решавање (одлука првостепенене комисије је коначна).

### **Верификација установа**

- допуна чл. 94. ст. 2. ЗОСОВ-а

Допуњеним одредбама се прописује да се Захтев за верификацију подноси и у ситуацији када се уводи нови смер или тип гимназије, односно када основна школа остварује припремни предшколски програм или програм основног образовања одраслих.

## **Забрана рада установе**

- измена и допуна чл. 106. ст. 10. и 11. ЗОСОВ-а

Измењеним одредбама уређује се да након што буде донето коначно решење којим се забрањује рад установе, Министарство (а не као до сада оснивач) одређује установу у којој деца/ученици имају право да наставе започето образовање.

Допуњеним одредбама уводи се новина, за децу и ученике, трошкове наставка програма васпитања и образовања у започетој години у предшколској установи, започетог циклуса основног образовања и васпитања или започетог програма средњег образовања и васпитања, сноси установка којој је забрањен рад.

## **Мандат органа управљања**

- измена чл. 117. ст. 3. ЗОСОВ-а

Изменама је прописано да ће скупштина јединице локалне самоуправе разрешити, пре истека мандата, поједине чланове, укључујући и председника или орган управљања установе и у случају, уколико, свако од овлашћених предлагача посебно (скупштина јединица локалне самоуправе, савет родитеља и васпитно-образовно, односно наставничко и педагошко веће) покрене иницијативу за разрешење члана органа управљања који је именован на њихов предлог.

## **Надлежност органа управљања**

- измена чл. 119. ст.1. тач. 9) ЗОСОВ-а и додавање нове тачке 9а.

Имајући у виду чињеницу да је одредбама чл. 126. ст. 2. ЗОСОВ-а већ прописано да директор за свој рад одговара министру, али и органу управљања, као и да према досадашњим законским одредбама није било уређено ко води дисциплински поступак у ситуацији када директор изврши тежу повреду радне обавезе или повреду забране, а што се у пракси често дешавало, било је неопходно ово питање уредити законским одредбама. Према изменама, орган управљања одлучује о правима, обавезама и одговорностима директора установе (досада је одредба гласила да одлучује о правима и обавезама али не и о одговорности директора). Везано за наведене одредбе додата је и нова тачка 9а), на основу које орган управљања образује комисију за вођење дисциплинског поступка против директора и доноси одлуку о одговорности директора за тежу повреду радне обавезе или повреду забране из чл. 110-113. овог закона.

## **Савет родитеља**

- измена чл. 120. ст. 6. тач. 3. ЗОСОВ-а и допуна тач. 3а)

Прецизира се, попред већ постојећих, нова надлежност савета родитеља, да учествује у предлагању садржаја ваннаставних активности и програма на нивоу установе и да учествује у поступку избора учбеника, а што ће прецизније бити уређено посебним законом којим се уређују учбеници.

## **Избор директора установе**

- измена чл. 123. ст. 11. и допуна чл 127. ст. 2. ЗОСОВ-а

Става 11. ЗОСОВ-а, који је прописивао да обавезне чланове Комисије за избор директора чине по један представник из реда наставника разредне наставе, наставника предметне наставе и ненаставног особља, брисан је. Разлог за брисање овог става је у чињеници да нставници разредне наставе раде само у основним

школама и да у предшколским установама и установама средњег образовања и васпитања, наведене одредбе не би могле да се примене.

У ситуацији када директор, у складу са решењем министра, обавља и послове наставника, васпитача и стручног сарадника, инструктивно-педагошки увид у рад директора врши просветни саветник (уместо саветника- спољњег сарадника, како је до сада било прописано).

### **Стручни органи, тимови и предшколски колегијум установе**

- допуна чл. 130. ст. 8. и 10. ЗОСОВ-а

Уређено је да одељењско веће у школи чине наставници који изводе наставу у одређеном одељењу, укључујући одељењског старешину и када он не изводи наставу у том одељењу.

Такође, уређено је да у школама од посебног интереса и националног значаја за Републику Србију, наставници са високошколских установа и научних института, који изводе наставу из одређених предмета или група предмета, учествују у раду стручних органа у тим школама. Наведени наставници су прописани у новом чл. 141. ст. 12.

### **Секретар установе**

- измена и допуна чл. 132. ЗОСОВ-а

Ближе се уређује правни положај секретара установе.

Секретар мора да има, поред образовања из области правних наука у складу са чланом 140. став 1. овог закона, дозволу за рад секретара (у даљем тексту: лиценца за секретара) и савладан програм обуке, што је новина.

Такође, новине су: да се лиценца за секретара одузима секретару који је осуђен правоснажном пресудом за повреду забране из чл. 110-113. овог закона, за кривично дело или привредни преступ у вршењу дужности, као и да је прописивање ближих услове за рад секретара, стандарда компетенција и програме обука, стално стручно усавршавање, припрема кандидата за полагање испита за лиценцу секретара, програм испита за лиценцу секретара, начин и програм увођења у посао, начин, поступак и рок за пријаву полагања испита, састав и начин рада комисије Министарства, односно надлежног органа аутономне покрајине пред којом се полаже испит, садржај и образац лиценце за секретара, начин вођења регистра издатих лиценци за секретара, накнаде за рад чланова комисије и остала и друга питања у вези са радом секретара установе, дато у надлежност министру.

### **Образовање наставника, васпитача и стручних сарадника**

- измена и допуна чл. 141. ст. 4, 7. и 12. ЗОСОВ-а

Новина је да:

- послове наставника практичне наставе у стручној школи може да обавља и лице са одговарајућим образовањем из члана 140. став 3. овог закона или са одговарајућим средњим образовањем и положеним специјалистичким, односно мајсторским испитом и петогодишњим радним искуством у струци (при том више није од значаја да је радно искуство стечено после специјалистичког, односно мајсторског испита, како је до сада било прописано);

- послове наставника и стручног сарадника, сада може да обавља и лице које је стекло основно образовање на језику на коме се остварује образовно-васпитни рад (што до сада није било прописано као могућност, односно до сада је послове наставника и стручног сарадника, могло да обавља лице које је стекло, средње, више или високо

образовање на језику на коме се остварује образовно-васпитни рад или је положило испит из тог језика по програму одговарајуће високошколске установе);

- изузетно послове наставника одређених предмета или група предмета у школи, односно установи од посебног интереса за Републику Србију и установи од националног значаја за Републику Србију, може да изводи наставник или асистент одговарајуће високошколске установе или запослени у научном институту са одговарајућим звањем.

### **Утврђивање стеченог образовања наставника, васпитача и стручних сарадника**

- измена чл. 143. ст. 2. и 3. ЗОСОВ-а

Према изменама, када је образовање стечено у систему војног школства или у иностранству, а врста образовања не одговара врсти образовања која је прописана чланом 140. овог закона, министар, по претходно прибављеном мишљењу одговарајуће високошколске установе, решењем утврђује да ли је врста образовања одговарајућа за обављање послова наставника, васпитача, односно стручног сарадника.

*Према наводима овлашћеног предлагача за доношење Закона „у пракси се често дешава ситуација да високошколске установе наводе да лица за које се тражи мишљење немају доказ о образовању из члана 142. ст. 1. и 2. Закона (обавезно образовање лица из члана 140. Закона је образовање из психолошких, педагошких и методичких дисциплина стечено на високошколској установи у току студија или након дипломирања, од најмање 30 бодова, од којих најмање по шест бодова из психолошких, педагошких и методичких дисциплина и шест бодова праксе у установи, у складу са европским системом преноса бодова). Ови услови се не траже приликом заснивања радног односа у установи, будући да је Законом прописан рок у коме запослени треба да стекне ово образовање (након заснивања радног односа), па је потребно ограничити мишљење високошколске установе само на врсту образовања, како не би доводили ове кандидате у неравноправан положај приликом заснивања радног односа у установи.”*

### **Приправник**

- измена чл. 145. ст. 10. ЗОСОВ-а

Измењена одредба сада гласи: „Уколико надлежни орган не организује полагање испита за лиценцу приправнику који је у законом прописаном року пријављен за полагање испита за лиценцу, рок за полагање испита за лиценцу се продужава до организовања испита.”

Ова измена је извршена, имајући у виду чињеницу, да се у пракси дешавало да лицима која су завршила приправнички стаж и даље се умањивала плата, иако надлежни орган није организовао полагање испита за лиценцу и нема одговорности запосленог.

### **Одузимање лиценце наставнику, васпитачу и стручном сараднику**

- допуна чл. 150. ЗОСОВ-а ст. 9-13.

Ближе се уређује могућност да се лице, коме је била одузета лиценца на период од пет година, поново уведе у посао и стекне услове да поново положи испит за лиценцу, како би могло да заснује радни однос у установи.

Интересантно је напоменути да према овим допунама лице, коме је била одузета лиценца, закључује уговор о увођењу у посао у трајању од најмање годину, а најдуже две године, на основу кога не заснива радни однос. Ово лице има право да учествује у

раду стручних органа, без права одлучивања, нема право да оцењује ученике у школи и сноси трошкове полагања испита за лиценцу.

### **Стручно усавршавање и професионални развој наставника, васпитача и стручног сарадника и секретара**

- измена и допуна чл. 151. ст. 7. и 8. ЗОСОВ-а

Одредбе које уређују питања везана за стручно усавршавање и професионални развој наставника, васпитача и стручног сарадника, сада се односе и на секретара установе.

### **Радни однос на неодређено време**

- измена чл. 154. ЗОСОВ-а

Измене овог члана огледају се у следећем:

- секретар установе више није обавезан члан конкурсне комисије (до сада је био обавезан члан) већ је његова улога да пружа стручну подршку конкурсној комисији;

• у поступку за пријем у радни однос не сачињава се ужи избор кандидата, као до сада, комисија утврђује испуњеност услова кандидата за пријем у радни однос из члана 139. овог закона и сви кандидати који испуњавају услове упућују се на психолошку процену способности за рад са децом и ученицима коју врши надлежна служба за послове запошљавања применом стандардизованих поступака;

• конкурсна комисија, након обављеног разговора са кандидатима са листе кандидата који испуњавају услове за пријем у радни однос, сачињава образложену листу свих кандидата који испуњавају услове (што је овлашћење слично ономе које има орган управљања у поступку за избор директора);

• директор установе доноси решење о избору кандидата (а не конкурсна комисија);

• кандидат има право на жалбу органу управљања (а не директору) у року од осам дана од дана пријема решења;

- о жалби одлучује орган управљања у року од 15 дана од дана пријема (одлука органа управљања је коначна).

У образложењу овлашћеног предлагача, везано за измену овог члана, наводи се следеће:

*„Предложена су решења којим су редефинисани, односно прецизирани састав Конкурсне комисије приликом избора запосленог у установи, изостављањем секретара установе као обавезног члана комисије и прописивање да секретар установе пружа стручну подршку комисији. Посебно, јасно је дефинисана двостепеност поступка, односно могућност кандидата који није задовољан решењем директора о избору кандидата да уложи жалбу органу управљања установе.*

*У пракси се показало да решење из Закона којим је предвиђено да је секретар установе обавезан члан конкурсне комисије није адекватно, у случају избора кандидата за послове секретара установе. У тим ситуацијама установа је за члана комисије ангажовала секретара из друге установе или је комисија радила без учешћа секретара. Предметно решење резултирало је великим бројем судских спорова.”*



## **Радни однос на одређено време**

- измена чл. 155. ст. 3. тач.3) ЗОСОВ-а

Брисане су речи „на неодређено време”. Сада ове одредбе гласе: „3) до преузимања запосленог, односно до коначности одлуке о избору кандидата по конкурс за пријем у радни однос, а најкасније до 31. августа текуће школске године”. На основу измена законски основ за пријем у радни однос на одређено време по наведеном основу постојаће и онда када је расписан конкурс за пријем у радни однос на одређено време (а не само на неодређено време).

## **Норма непосредног рада наставника, васпитача и стручног сарадника**

- допуна чл. 160. ст. 8. и 9. ЗОСОВ-а

Допуном става 8. прописано је да се рад преко пуне норме утврђује посебним решењем директора, а новим ставом 9. да се накнада за рад наставника за рад преко пуне норме исплаћује на основу месечног извештаја наставника о одржаним часовима.

Ова измена и допуна треба да обезбеди да се на јединствен начин обрачунава преко нормни рад наставника по броју стварно одржаних часова преко пуне норме.

## **Јединствени информациони систем просвете**

- измена и допуна чл. 176. ст. 4, чл. 177. ст. 3а, чл. 181. ст. 4. тач. 16-18, чл. 181а, чл. 187. ст. 2. тач. 6) и 9)

Податак о ЈОБ-у уноси се у евиденцију коју установа води у штампаном и/или електронском облику, као и обрасце јавних исправа које издаје у складу са овим и посебним законом (чл. 176. ст. 4.).

Подаци у регистру деце, ученика, одраслих и студената укључују и податке за одређивање телесног и моторичког статуса ученика у оквиру образовно-васпитног система, добијених кроз систем праћења телесног и моторичког статуса ученика у оквиру наставе физичког и здравственог васпитања (чл. 177. ст. 3а).

У циљу остваривања сврхе обраде података, прецизирано је да се ЈИСП електронски повезује са одговарајућим евиденцијама које воде надлежни органи, који садрже податке које обрађује Министарство, а који се, између осталог, односе на датум пријаве на евиденцију Националне службе за запошљавање (даље: НСЗ), дужину чекања на евиденцији НСЗ, као и датум и разлог престанка вођења евиденције код НСЗ (чл. 181. ст. 4. тач. 16-18.).

Успоставља се информациони систем за припрему и спровођење испита којима се завршава ниво образовања и за спровођење међународних испитивања. Министарство и Центар за испите су руковооци подацима који се у оквиру овог информационог система обрађују. Сврха обраде података у оквиру овог информационог система је припрема и спровођење испита из члана 78. став 1. ЗОСОВ-а, међународних испитивања ученика, упис ученика у средњу школу, уписа ученика на високошколске установе, анализе, интерпретације и објављивања годишњих извештаја о спроведеним испитима, праћење и проучавање поступка и резултата спроведених испита ради учешћа у компаративним и евалуационим студијама и ради давања препорука за унапређивања поступка спровођења испита и јавних политика у области образовања и васпитања и унос потребних података о испитима у Регистар деце, ученика, студената и одраслих (чл. 181а).

У делу, везан за финансирање делатности установа чији је оснивач Република Србија, Аутономна покрајина и јединица локалне самоуправе, утврђено је, као новина, да се у буџету Републике Србије, обезбеђују средства и за обележавање јубилеја установа, као и за трошкове школе чији је оснивач Република Србија, аутономна покрајина или

јединица локалне самоуправе, која је одлуком министра добила ауторизацију за извођење програма међународне матуре (чл. 187. ст. 2. тач. 6) и 9)).

### **Казнене одредбе**

- допуна чл.191. ст. 1. тач. 3а)

Нови прекршај за који ће се казнити установа и директор, односно одговорно лице установе је ако се не изведе химна Републике Србије у складу са овим законом (члан 28).

### **Прелазни режим**

Даном ступања на снагу Закона (05.01.2022.) престаје да важи:

- члан 33. Закона о основном образовању и васпитању ("Сл. гласник РС", бр. 55/2013, 101/2017, 10/2019 и 27/2018 - др. закон)

- чл. 7. и 8. Закона о средњем образовању и васпитању ("Сл. гласник РС", бр. 55/2013, 101/2017, 27/2018 - др. закон, 6/2020 и 52/2021), (чл. 54. Закона).

Закон уређује начин обављања завршног испита:

- завршни испит на крају основног образовања и васпитања закључно са школском 2022/2023. годином, обавиће се у складу са прописима који су важили до ступања на снагу овог закона;

- завршни испит за ученике који завршавају средње образовање и васпитање у трогодишњем трајању закључно са школском 2021/2022. годином и матурски испит за ученике који завршавају средње образовање и васпитање у четворогодишњем трајању закључно са школском 2022/2023. годином, обавиће се у складу са прописима који су важили до ступања на снагу овог закона (чл. 50. ст. 1. и 2.).

Закон уређује обавезу да Завод за вредновање квалитета образовања и васпитања - Центар за испите обавља све послове на припреми и спровођењу завршног испита и матуре, за:

- завршни испит на крају основног образовања и васпитања почев од школске 2023/2024. године;

- општу, уметничку и стручну матуру почев од школске 2023/2024. године;

- завршни испит у средњем образовању и васпитању почев од школске 2022/2023. године (чл. 50. ст. 3.).

Закон посебно уређује радноправни статус појединих категорија запослених:

- медицинска сестра са положеним стручним испитом по прописима из области здравствене заштите, која је засновала радни однос у установи пре ступања на снагу Закона о предшколском васпитању и образовању ("Сл. гласник РС", бр. 18/2010, 101/2017, 113/2017 - др. закон, 95/2018 - др. закон, 10/2019, 86/2019 - др. закон и 157/2020 - др. закон), може да обавља васпитно-образовни рад у предшколској установи без лиценце;

- наставници, васпитачи и стручни сарадници који су у складу са раније важећим прописима, засновали радни однос у установи за ученике са сметњама у развоју и инвалидитетом без уверења о стручној дефектолошкој оспособљености, могу да обављају образовно-васпитни рад, ако су у установи савладали програм увођења у посао за рад са децом и ученицима са сметњама у развоју и инвалидитетом (чл. 51.).

Уређени су рокови за поступање одређених органа, везано за обавезу доношења одговарајућих аката и усклађивање рада са новим законским одредбама:

- Заводи ће усагласити организацију и рад са овим законом у року од шест месеци од дана ступања на снагу овог закона;
- Завод за унапређивање образовања и васпитања ће у року од годину дана од ступања на снагу овог закона донети смернице за прилагођавање програма наставе и учења и смернице за пружање индивидуализоване додатне подршке за ученике са сметњама у развоју и инвалидитетом;
- министар ће у року од годину дана од дана ступања на снагу овог закона донети подзаконске акте, у складу са овим законом;
- Влада Републике Србије именовалаће Комисију за верску наставу у школи у року од 90 дана од дана ступања на снагу овог закона (чл. 52. и 53.).

#### **Уместо закључка**

*Интересантно је напоменути, Законом, који је ступио на снагу 05. јануара 2022. године, извршене су измене одредби које се односе на поступак пријем у радни однос у установи на неодређено, односно одређено време (чл. 154, а у вези са истим, и чл. 155. ст. 1. ЗОСОВ-а). Међутим, Закон не садржи прелазне одредбе, односно није предвиђено прелазно решење којим би се определило, да ли ће се поступци за пријем у радни однос на неодређени и одређено време, који су започети и нису окончани до дана ступања на снагу ових измена, даље водити и окончати по ранијим нормама ЗОСОВ-а (чл. 154. и чл. 155. ст. 1.) или ће се даље водити и окончати по новим одредбама Закона (чл. 41.).*

*Повратно дејство правне норме, односно њена примена на односе настале пре доношења норме, изузетак је у односу на правило, да норма важи за будућност. Другим речима, ретроактивност је изузетак, а забрана ретроактивности је правило. Ова правна ситуација је уређена и чланом 197. Устава Републике Србије ("Сл. гласник РС", бр. 98/2006), односно забрањено је повратно дејство закона, уз изузетак, према коме, само поједине одредбе закона могу имати такво дејство, ако то налаже општи интерес утврђен при доношењу закона.*

*С обзиром на чињеницу да, приликом доношења Закона није утврђен општи интерес да било која од његових (нових) норми има повратно дејство, односно да повратно дејство, као ни прелазни режим, њиме није уређен, следи закључак да ће поступци за пријем у радни однос на неодређено и одређено време, који се започети и нису окончани до дана ступања на снагу Закона, бити окончани по новим нормама садржаним у Закону.*

*Дакле, није правно могућа примена раније важећих одредби ЗОСОВ-а (чл. 154. и 155. ст. 1.) које су измењене Законом (чл. 41.) и на тај начин елиминисане из правног поретка, односно више не постоје.*

16.01.2022. год.

аутор: Биљана Антић, дипл. правник